

UOT: 33:303.7;330.44

LOGİSTİK FƏALİYYƏTLƏRİN İDARƏEDİLMƏSİ VƏ QİYMƏTLƏNDİRMƏ METODLARI

N. İ. GÜLMƏMMƏDOV

Qafqaz Universiteti

Son illərdə rəqabət şərtlərinin artması, texnologiyanın sürətli inkişafı və məhsulun həyat dövrünün günü-gündən daha da qısalması müəssisələrin logistik fəaliyyətlərin idarə edilməsinin əhəmiyyətini daha da artırmışdır.

Qloballaşmanın bir nəticəsi olaraq logistik fəaliyyətlərin kəmiyyət və keyfiyyətində meydana gələn dəyişikliklərlə bağlı olaraq logistik fəaliyyətlərin xərcləri də artmış olacaq. Logistika ilə bağlı araşdırmalara görə müəssisələrdəki fiziki paylama satışların 30%-ə qədər yüksələ bildiyini göstərir.

Beləliklə logistik fəaliyyətlərin və bu fəaliyyətlərin meydana gətirdiyi xərclərin idarə olunması və nəzarət edilməsi zəruri bir hal almışdır. Xərclərdəki artım müəssisələrin maliyyə vəziyyətinə, pul vəsaitlərinin hərəkətinə, gəlir ald edilməsinə və dolayısı ilə səhmlərinin dəyərinə mənfi istiqamətdə təsir göstərir.

Bu məqalənin məqsədi logistik xərcləri və onun strukturunu göstərmək və logistik fəaliyyətlərdə qiymətləndirmə üsullarını təsvir etməkdir. Bu məqsədlə ədəbiyyatda göstərilən çox sayda iş araşdırılmışdır

Açar sözlər: Logistika, logistik xərclər, idarəetmə

Qloballaşma və digər amillərin təsiri ilə rəqabətin daha çox olduğu mühitdə həm yerli, həm də beynəlxalq bazarlarda bir addım daha öndə ola bilmək üçün müəssisələrin mükəmməl bir paylama şəbəkəsinə ehtiyacları vardır.

Informasiya texnologiyalarındakı sürətli inkişaf iş müddətini sürətləndirdiyi kimi müştəriləri də dəyişdirir. Artıq bazarlarda daha çox istəyən və daha çox səbirsiz müştərilər meydana gəlir. Belə çətin bir mühitdə həyatda qala bilmək üçün "Logistika" və "Logistik İdarəetmə" kimi anlayışlar günü-gündən əhəmiyyət qazanır. Xammal tədarükündən istehsal mühtinə, son məhsulun tamamlanmasından paylama kanalları və müştəriyə qədər, tədarük zənciri daxilindəki bütün fəaliyyətlərdə logistika qarşımıza çıxır.

Logistik fəaliyyətlərin idarəedilməsi və qiymətləndirmə metodları

Logistika, zamanla inkişaf edən və məzmununu dəyişən olduqca qədim bir anlayışdır və ticarət sahəsində olduqca yeni bir termindir. Logistika əsas olaraq hərbi bir terimindir və bu səbəbdən ilk tətbiq sahələri hərbi sahələr və müharibə meydanları olmuşdur. Ancaq əsas önəmi II Dünya Müharibəsində anlaşılmış və daha sonra logistikaya elmi bir mövzu gözü ilə baxılmağa başlanmışdır. II Dünya Müharibəsindən sonra ABŞ-da bəzi müəssisələr logistikanın önəmini anlamış və 1960-cı ildən bu günə qədər gələn inkişaf mərhələsi içərisində logistika xidmətlərindən faydalanmağa başlamışdır.

Logistika yunan dilində 'Logizesthai' feli olub, oxumaq, hesablamaq, yadda saxlamaq mənası verir. Fransız dilində isə logistika termini 'loger' felinə aid olub və mənası təchiz etmək, yerbəyer etməkdir. Logistika fənni olaraq bir neçə sahəyə: təchizatın logistikası (logistics of supply), istehsal logistikası

(production logistics), satış logistikası (logistics of distribution), nəqliyyat logistikası (traffic logistics) və.s ayrılmışdır. [1, s.29].

Logistik sistem, bir tədarük zənciri yaratmaq məqsədi ilə bir yerə toplanmış, bir-birləri ilə qarşılıqlı əlaqə içində olan logistik xidmət serverlərinin müştərilərinə yer və zaman faydası reallaşdırmaq üzrə uyğun bir şəkildə bir arada fəaliyyət göstərən bir sistemdir.

Logistikanın günümüzdə qəbul edilən tərifı The Council of Logistics Managment (CLM) təşkilatı tərəfindən verilmişdir. Bu tərifə görə Logistika-müştərilərin ehtiyaclarını qarşılamaq üçün hər cür məhsulun, xidmətin və məlumat axışının, başlanğıc nöqtəsindən (qaynağından) tədarük edildiyi son nöqtəyə (son tədarükçüyə) qədər olan tədarük zənciri içindəki hərəkətinin sisteməlik və faydalı bir şəkildə planlanması, tətbiq edilməsi, daşınması, depolanması və kontrol altında tutulmasıdır.

Logistik fəaliyyətlərin idarə edilməsi: doğru məhsulu, vaxtında, lazım olan yerə, təhlükəsiz şəkildə çatdırmağı qarşısına məqsəd qoymaqla və bu səbəblə məhsul və ya xidmətlər üçün əhəmiyyətli bir "dəyər yaradan fəaliyyət" olaraq xarakterizə edilir. Başqa bir deyimlə logistik idarəetmə: İstehsal proseslərində və ixrac edilən malların çatdırılmasında əhəmiyyətli bir yerə sahib olduqları üçün bir ölkənin rəqabət gücünü təyin edən faktordur. [2, s.51].

Şəkil 1-dən də göründüyü kimi bir çox fəaliyyət logistika daxilində yer alır. Logistik daxilolmalar: təbii qaynaqlar, insan resursları, maliyyə mənbələri və məlumat mənbələri. Təchizatçılar xammalları proses daxilindəki inventarları və tamamlanmamış məhsulları təmin edirlər. Logistik sistemin xaricolmaları isə: bazarda rəqabət gücü, yer və zaman faydası, səmərəli daşıma, sahib olma faydasıdır.

İDARƏETMƏ FƏALİYYƏTLƏRİ		
Planlama	Təbiiyyətə	Nəzarət

Təbii qaynaqlar
İnsan resursları
Maliyyə mənbələri
Məlumat mənbələri

Tədarükçülər

LOGİSTİK İDARƏTME		
Xammal	İstehsal prosesi	Hazır məhsul

Müştərilər

bazarda rəqabət gücü
Zaman və yer faydası
Səmərəli daşıma
Sahib olma faydası

Şəkil 1: Logistika idarəetmə komponentləri
Mənbə: Lambert, vd. (1998, 5)

Logistika sisteminin elementləri çox geniş olmasına baxmayaraq fəaliyyətləri aşağıdakı şəkildə qruplara ayırmaq olar.

Saxlama-tədarük edilən xammal, material və hissələrin yarı məhsul və tamamlanmış məhsulların uyğun şərtlər altında saxlanması və qorunmasıdır. Yəni saxlama funksiyası logistik idarəetmənin ən önəmli alt elementlərindən biridir. Saxlama funksiyasında materialları anbarlarda yığaraq istehsalın daim, dayanmadan davam etməsinə və hazır məhsulu depolayaraq müştəri məmnuniyyəti əldə edilir.

Daşıma- logistikanın ən əhəmiyyətli komponenti olmaqla birlikdə daşıma şəkli, paylama əməliyyatının tipi, yükləmə planlaması, marşrut planlaması bu qrupun ən əhəmiyyətli faktorlarıdır. Sistemdə istehsaldan istehlak nöqtəsinə qədər daşıma fəaliyyəti həyata keçirir. Müəssisələrdə daşıma funksiyasının xərci logistika xərclərinin 1/3 ilə 2/3 hissəsinə uyğun gəlir. GMA 2005 Logistika Anketi, nəqliyyat xərclərinin son üç il ərzində 23% artığını göstərmişdir. Daşıma xərclərini aşağı salmaq və eyni zamanda müştəriyə göstərilən xidməti yaxşılaşdırmaq üçün istər xammal və materialları tədarük mərkəzindən istehsal nöqtələrinə, istərsədə tamamlanmış məmulatları istehsal nöqtələrindən müştərilərə apararkən daşıma vasitələrinin daha optimal marşrutlarının olması lazımdır. [4, s.60].

Stoklama- Stoklama əməliyyatının logistika firmaları tərəfindən edilməsi firmanın bir çox xərcdən xilas edir. Müvəffəqiyyətli bir stok idarəedicisi müştəriyə xidmət səviyyəsini təmin edəcək və bunu edərkən digər logistik xidmətlərin xərcini tənzimləyəcək bir stok səviyyəsini müəyyən etməlidir.

Məlumat və nəzarət- Bu qrupda sistem dizaynı, nəzarət prosedurları, proqnozlaşdırılması üsulları kimi faktorlar öz əksini tapır. Proqnozlaşdırma üsulları ən çox tələb təxminləri üçün istifadə edilməkdədir. Tələb təxmini, müştərilərin gələcəkdə ehtiyac duyacaqları məmul və xidmət miqdarının təyin olunmasıdır.

Qablaşdırma-Qablaşdırma, məmulatın daşınarkən və ya depolanarkən onu qoruyan və daşımağı, yığmağı asanlaşdıran bir logistika elementidir.

Logistik xərclər, logistik fəaliyyət səbəbi ilə meydana gələn xərclərin hamısını ifadə etmək üçün istifadə edilən bir anlayış olmaqla bərabər, müəssisələrin logistik fəaliyyətləri üçün razı olduğu

fedakarlığı pul məbləği olaraq ifadə edilir. Logistik xərclər hər hansı b. məhsulun tədarük edilməsindən başlayaraq onun son istehlakçıya çatana qədər olan bütün proseslərlə bağlı xərclər olub depolama, qablaşdırma, daşıma, əməliyyatların uçotu və ödəniş xərcləri və.s ibarətdir. [11, s.27].

Logistik xərclər müəssisələrin iş sahəsinə, sifariş quruluşuna və iş görmə modellərinə görə dəyişir. Weiye və Luming (2009) etdikləri bir çalışmada logistik xərcləri aşkar olan və aşkar olmayan xərclər olaraq iki yerə ayırıblar. Onlar aşkar xərclərə: tədarük, daşıma, paylama, sifariş, qablaşdırma, və stok xərcləri. Aşkar olmayan xərclərə isə dəymiş zərərin xərcləri, insan resursları xərcləri və digər xərclərini daxil etmişlər.

Müəssisələr daha çox aşkar olan logistik xərclərə diqqət yetirirlər. Çünki aşkar olan logistik xərclər izlənilə və nəzarət edilə bilən xərclərdir. Bununla birlikdə aşkar olmayan xərclər digər xərclərdən fərqləndirmək çətin olduğuna görə bu xərclərin müəyyən edilməsinə bir çox müəssisələr fikir vermirlər. Beləliklə də aşkar olmayan xərcləri nəzərə almayan müəssisələr logistik xərcləri nəyin artırdığını tapmaqda çətinliklərlə üzləşirlər. [13, s.538].

Logistik xərclər satışlarla tərs mütənəsibdir. Yəni satışlar artdıqca logistik xərclərin satılan məhsul sayına nisbətə payı azalır. Logistik fəaliyyət içərisində əhəmiyyətli yerlərdən biri də məhsulun daşınmasıdır. Buna görə logistik xərclər satışla tərs mütənəsibdir. Ümumi xərclərin 5%-15%-lik bir hissəsi logistik xərclərin payına düşür. Məsələn 100 ədəd satış edilərsə ümumi xərclərdə logistik xərclərin göstəricisi təqribən belə olacaq. [6, s.111].

Göndərmə	5%
Depolama	2,5%
Logistik	10%
İdarəetmə xərcləri	0,5%
Stok xərcləri	2%
100 ədədlik satışda logistik xərc ([6, s.111].	
Göndərmə	45%
Depolama	26%
Logistik	100%
İdarəetmə xərcləri	9%
Stok xərcləri	20%

Hal-hazırda bütün sektorlarda artan rəqabət və texnologiyadakı sürətli dəyişmə firmaları artan müştəri tələblərinə cavab verə biləcək gücə malik olmağa və yeni idarəetmə strategiyaları hazırlayıb inkişaf etdirməyə məcbur edir. [10, s.34].

Logistik xərcləri meydana gətirən xərclərin müəyyənləşdirilməsi və təsnifatı necə edilsə edilsin, xərclərin idarə edilməsi logistikada əhəmiyyətli bir yerə malikdir. Buna görə də logistika fəaliyyətlərinin

müəssisələrdə ümumi xərcləri artırməsi, qlobal rəqabət mühitində üstünlüyün təmini, bu üstünlüyün qorunması və mənfəət baxımından lojistik xərclərin azaldılmasını tələb edir. Bu da ancaq və ancaq logistik xərclərin idarəedilməsi ilə reallaşdırıla bilər. [3, s.161-162].

Lojistik fəaliyyətlər zamanı xərclərin böyük bir qismini məhsulların daşınması, saxlanması, tələb təxmini, istehsal planlaması, müştəri xidmətləri, inventar idarə edilməsi, satın alma, sifariş, paylama, qoruyucu qablaşdırma, anbar yer seçimi, tullantıların yox edilməsi fəaliyyətlərinin planlaşdırılması və nəzarət edilməsinin xərcləri meydana gətirir. Bu fəaliyyətlərin meydana gətirdiyi bütünə logistika, bu fəaliyyətlərin xərclərinin məbləği isə logistika xərcləri adlanır. [9, s.1].

Aşağıda logistika fəaliyyətlərinin qiymətləndirmə metodlarına yer verilib:

Fəaliyyət əsaslı qiymətləndirmə metodu- Azərbaycan dilinə Fəaliyyət Əsaslı Qiymətləndirmə (FƏQ) kimi tərcümə olunan bu üsula görə, məhsul istehsalı üçün fəaliyyətlər həyata keçirilir və bu fəaliyyətlər də müəssisə resurslarının istifadəsinə səbəb olur, dolaşığıyla xərc ortaya çıxır. Yəni fəaliyyətlər, ortaya çıxan xərclərin səbəbidir. Daha sonra isə bu xərclər məhsullara, istifadə elədikləri resurslar nisbətində paylanır.

Fəaliyyət əsaslı qiymətləndirmənin logistik xərclərin idarə olunmasında tətbiq oluna bilməsi üçün tədarük zənciri funksiyalarının analiz edilməsi, proseslərin fəaliyyətlərə görə bölünməsi, fəaliyyət xərclərinin müəyyən edilməsi və ümumi xərc perspektivi ilə xərc nəticələrinin analiz edilməsini yerinə yetirmək lazımdır. Fəaliyyət əsaslı qiymətləndirmə metodu müəssisə mənfəəti, logistik xərcləri və performans arasındakı mövcud əlaqəni ortaya çıxarır. [3, s.165].

Hədəf qiymətləndirmə metodu- Hal-hazırda logistika xərclərinin, ümumi məhsul xərcləri içindəki payı əhəmiyyətli dərəcədə yüksəlmişdir. Buna görə də müəssisələr logistika xərclərini aşağı salmaq üçün ciddi axtarışlar edirlər. Müəssisələr, logistika xərclərini azaltmaq üçün istifadə etdikləri metodlardan biri də hədəf qiymətləndirmə üsuludur. Logistikada hədəf qiymətləndirmə üsulunun məqsədi, istənilən mənfəəti təmin edəcək logistika müddətini yaratmaqdır. Lojistik fəaliyyətlərlə əlaqədar xərclərin aşağı salınması üçün aşağıdakı mövzulara diqqət göstərilməlidir. [12, s.255].

- Logistika fəaliyyətlərində informasiya texnologiyalarının istifadə edilməsi aşkar olan və aşkar olmayan logistika xərclərinin aşağı salınması mümkün edir.
- Xərclərin müəyyən edilməsində əvvəlcə bütün logistik fəaliyyətlərlə əlaqədar arxiv xərc məlumatları, xərclərin idarə olunması ilə rəqabət şəraitində gələcəkdəki dəyişikliklər nəzərə alınmalıdır.
- Fayda və həvəsləndirmə mexanizmi arasında koordinasiya əlaqəsi, müəssisənin hissələri arasında isə iqtisadi əlaqələr vardır. Bəzi hallarda müəssisə hissələri bir-birilə işləyirlər. Müəssisəyə hər hansı bir dəyər

gətirməyən işlərin aradan qaldırılması və həqiqi hədəf xərcin müəyyən edilməsi üçün müntəzəm olaraq görüşlər keçirilməlidir.

Toplam qiymətləndirmə metodu- Toplam logistika üsulunun təməli "toplam xərc" anlayışın özündə əks etdirən bir sistemdir. Bu xərc modelinə görə logistika fəaliyyətlərinə ayrı-ayrılıqda diqqət yetirməklə fəaliyyətlərin xərclərini azaltmaq əvəzinə, ümumi logistika fəaliyyətlərinin xərci olan ümumi xərclərin azaldılmasına diqqət yetirilməlidir. Çünki logistik fəaliyyətlərdən yayınmaq mümkün deyil. Bu nöqtədə dözülməsi lazım olan fəaliyyətlər ən aşağı ümumi xərcə ən yüksək müştəri xidmət səviyyəsinə çatmaqla biləcək şəkildə təşkil edilməlidir. [11, s.233].

Məhsul və müştəri mənfəəti analizi - logistik xərclər, logistik fəaliyyətlərin həyata keçirilməməsi və logistikanın daha məhsuldar idarə edilməməsi nəticəsində meydana gəlir. Satınalma-tədarük və istehsal-satış-paylama fəaliyyətləri əsnasında qiymətləndirilmə lazımdır. Yəni müəssisələrin bu fəaliyyət əsnasında logistika xərcləri gündəmə gəlir, məhsul və müştəri mənfəəti analiz olunaraq qiymətləndirilir. [8, s.79].

Tam zamanında istehsal - Tam zamanında istehsal proqramı görülməli və ya tələb olunan fəaliyyətlərin dərhal işlənməsini təmin etməlidir.

Tədarük zənciri qiymətləndirilməsi- Tədarük zənciri, material tədarüki əməliyyatlarını yerinə yetirən, bunları yarı məmulat və hazır məhsullara çevirən və daha sonra isə bunları paylama kanalları vasitəsi ilə müştərilərə çatdırılan xidmət və paylama kanallarından ibarət müddəti ifadə edir. Tədarük zəncirinin idarə edilməsi isə, zəncir boyunca yüksək keyfiyyət və ən aşağı xərcləri əldə etmək məqsədi ilə təchizatçı ilə müştəri arasındakı münasibətlərin idarəedilməsidir. [5, s.72].

Qazan - Qazan (Win - Win) münasibətləri- Əgər müştəri ilə təchizatçı mənfəət və zərəri bölüşəcəklərsə informasiyanın paylaşılması lazım olacaqdır. Məlumatın paylaşılması iki istiqamətdə özünü biruzə verə bilər. Bunlardan başlıca olanı işin necə təkmilləşdirilməsinə dair layihələr yaratmaq və bu istiqamətdə məlumat mübadiləsinə həyata keçirmək lazımdır. Biznes daha az təchizatçı ilə daha çox tədarük etmə istiqamətində inkişaf edir. Bu artan alışlar nəticəsində tədarükçü və alıcının gətirəcəyi üstünlüklər paylaşılmalıdır. [5, s.72].

Toplam malik olma xərc yanaşması- satın alınan mal və ya məmulatın satın alındığı qiymətin ümumi malik olma dəyərinin yalnız bir hissəsi olduğu istiqamətdə hərəkət edir. (Logistics & Supply Chain Management Research Group). Sifariş vermə, sifariş qəbul etmə və gələn mal və ya məmulatın keyfiyyətə nəzarət etmə əməliyyatlarının xərcinə təsir edən amillərdən biri də təchizatçı performansıdır. Bir çox müəssisədə daha öncə sadələşdirilmiş ümumi istehsal xərcləri, satış, marketing və ümumi idarəetmə xərclərinə əlavə olunur. Toplam malik olma xərci yanaşması isə, sifariş

vermə, satın alma, aşağı keyfiyyətli mal alma və paylamada meydana gələn xətlərin xərclərini ortaya çıxararaq ümumi bir xərcə nail olmağa çalışılır. [5, s.73].

Nəticə

Dünya bazarlarının qloballaşması, bu istiqamətdə olan bütün sektorlarda baş verən sürətli dəyişmə və uyğunlaşma cəhdləri logistika fəaliyyətlərinin əhəmiyyətini günü-gündən artırır. Logistik idarəetmə, material, xidmət və məlumatın müştəri tələblərini ödəyəcək şəkildə bazar xidməti verən təşkilat və təchizatçılar arasındakı hərəkətinin planlaşdırılmasıdır. Logistik fəaliyyətlərin idarəedilməsi, xərcləri azaltmaq və bazarda rəqabət gücü yaratma vasitəsi kimi idarəedicilərin əsas idarəetmə satrategiyasına çevrilmişdir. Bu prosesdə müəssisələr diqqətini istehsal fəaliyyətinə yönəltdiyi bir vaxtda logistik fəaliyyətlər də bu dəyər yaratma fəaliyyətinə önəmli töhvələr verir.

Günümüzün intensiv rəqabət mühitində müəssisələr, logistic xərclərin ümumi istehsal xərcləri içindəki nisbətinin artması ilə birlikdə hər cür xərc amilini davamlı olaraq izləməli, nəzarətdə saxlamalı və aşağı salmaq üçün alternative vasitələrdən istifadə

etməlidirlər. Müəssisələrin logistik xərclərini nəzarət altında saxlamaq üçün məqalədə də qeyd etdiyimiz kimi fəaliyyət əsaslı qiymətləndirmə, hədəf qiymətləndirmə üsulu, toplam qiymətləndirmə, tam vaxtında istehsal və digər metodlardan istifadə etmək lazımdır. Bu üsullarla logistik xərcləri idarə etmək və onları nəzarət altında saxlamaq üçün əvvəlcə həmin fəaliyyətlərə təsir edən amillər ətraflı olaraq analiz edilməli və hər bir fəaliyyət amilinin ümumi logistik fəaliyyətlər içindəki nisbəti müəyyən edilməlidir.

Müntəzəm olaraq xərc hesablarının yaradılması ilə xərclər izlənilməlidir. Beləki xərc hesablarında xərclərin təsnifatlandırılması və logistik fəaliyyətlərlə bağlı xərcləri paralel kodlarla ifadə olunmuş alt hesablarda saxlamaq logistik xərcləri analiz etmək və qərar qəbul etmə baxımından rahatlıq yaradacaqdır. Logistik baxımından xərclər üzərində lazımi idarənin təmin olması, etibarlı xərc məlumatlarının əldə edilməsi, alternativ fəaliyyətlərin yaradılması, tədarük zəncirində optimal səmərəliliyin və mənfəətin təmin edilməsində kömək edəcəkdir.

ƏDƏBİYYAT

1. Telman, İ.İ. "Logistikanın əsasları" Bakı, 2005 s.9-29 səh.
2. Çekerol, N.S. ve Kumaz, N. (2011). Küresel Kriz Ekseninde Lojistik Sektörü ve Rekabet Analizi, *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 25, 51.səh.
3. Ceran, Y. Ve Alagöz, A. (2007). Lojistik Maliyet Yönetimi: Lojistik Maliyetler ve Lojistik Maliyet Muhasebesi, *Yönetim Bilimleri Dergisi*, 5(2), 161-162 və 165səh.
4. Emel, G.G., Taşkın, Ç. Ve Deniz, G. (2004). Tedarik Zinciri Yönetimi: Otomotiv Sektöründe Bir Araç Rotalama Uygulaması, *T.C. Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Öneri Dergisi*, 6(21), 60 səh.
5. Gökçen, G. (2003). Lojistik Maliyetler, *Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi*, 5(3), 72-73səh.
6. Hacıüstemoğlu, R. Ve Şakrak, M. (2002). *Maliyet Muhasebesinde Güncel Yaklaşımlar*, İstanbul: Türkmen Kitapevi. 102-104, 111səh.
7. Lambert, D.M., Stock, J.R. ve Ellrom, L.M. (1998). *Fundamentals of Logistics Management*, Singapore: Irwin Mc Graw-Hill. 5 səh.
8. Özkan, M. (2006). *Maliyet Sistemleri*, 2. Baskı, İstanbul: T.C. Marmara Üniversitesi, Yayın No: 563, İ.İ.B.F. Yayın No: 399. 79 səh.
9. Polat, S. (2007). *Lojistik Şirketlerde Muhasebe Organizasyonu ve Lojistik Maliyetler, Uygulamalar*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi İstanbul: T.C.Marmara Üniversitesi SBE.
10. Şahin, A.G. ve Berberoğlu, N. (2011). Lojistik Outsourcing Karar Süreci ve 3PL Firma Seçim Kriterleri, *Online Academic Journal of Information Technology*, 2(5), 34 səh.
11. Tokay, S.H., Deran, A. ve Arslan, S. (2011). Lojistik Maliyet Yönetiminde İzlenebilecek Stratejiler ve Muhasebe Eğitiminden Beklentiler, *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 29, 233 səh.
12. Yardımcıoğlu, M., Kocamaz, H. Ve Özer, Ö. (2012). Lojistik Yönetiminde Taşıma Sistemleri ve Maliyetleme Yöntemleri, *II. Bölgesel Sorunlar ve Türkiye Sempozyumu*, 1-2 Ekim 2012, 255.
13. Weiyl, F. ve Luming, Y. (2009). The Discussion of Target Cost Method in Logistics Cost Management, *ISECS International Colloquium on Computing, Communication, Control, and Management*, 538

Логистические деятельность управления и калькуляциии подходи

N.I. Gulyamamedov

В последние годы, предприятия обязаны пересмотреть управление логистической деятельности в результате таких событий, как усиление конкуренции, быстрого технического развития, и сокращение жизненных циклов продукции. В результате глобализации, расходы на логистику деятельности также увеличивается в зависимости от изменений в качестве и количестве логистической деятельности. По данным исследования, на логистической деятельности, физические затраты распределения предприятий может достигать до 30% от объема продаж. По этой причине, руководство логистических операций и контроля затрат, вызванных этой деятельности является необходимостью. Увеличение расходов негативно влияет на финансовые показатели предприятий, денежных потоков, доходности и так стоимости акций. Целью данного исследования было описать структуру логистических издержек и логистических мероприятий, чтобы объяснить методы, используемые в калькуляции. С этой целью были исследовано много работ указанные в литературе..

Ключевые слова: логистические издержки, управление.

Management of logistic activities and costing approaches

N.I.Gulmamedov

In recent years, enterprises are required to reconsider the management of logistics activities as a result of developments such as increasing competition, rapid technological development, and the shortening of product life cycles.

As a result of globalization, costs of logistics activities have also increased depending on changes in the quality and quantity of logistics activities. According to research on logistics activities, the physical distribution costs of enterprises may reach up to 30% of sale.

For this reason, the management of logistics operations and control of cost caused by these activities is a necessity. The increase in costs negatively impact on the financial performance of enterprises, cash flows, profitability and so value of the shares.

The aim of this study was to describe the structure of logistics costs and logistics activities to explain the methods used in costing. For this purpose, many studies in the literature were investigated.

Key words: Logistics, logistics cost, management.